איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא עה.

וקונן לו דמיס. כך וכך דמיס כספר של עכסיו אתן לך וקאמר מנת דאם החלו נוטל מנין. והיינו דפרכינן והלא קצץ וכי החלו נמי יטול דמיס שקצץ דהא כמו אחפיה זוזי הוא: **מתני' אכל אומר הלויני עד שיבא בני.** דכיון דיש לו שפיר דמי דהא סלה בסלה דרבנן הוא דלגו נשך דאורייתא וכי יש לו לא גזור: **גמ' כמה כורין.** דכל חדא והדא אמרינן זו דהא תמתיה שהרי אינה קנויה למלוה ונידו לאוכלה ולמוכרה ומצלת אותה שלוה [1]מזקקת על פירות שבשוק וזו פנויה לגוות עליה וכשלוה כל אחת ואחת לוה בהיתר דהא אילו לוה סלה אחת ואכלה ואכל גם הראשונה הואיל כשלוה בהיתר לוה ישלם מנין הכא נמי כשלוה בהיתר לוה כל סלה וסלה שהרי זו עומדת: **לוין.** ככרות סתם בלא קצילת דמיס שלא החמירו לדקדק באיסור סלה בסלה כל כך: **בני חבורה.** הולכין בדרך או יושבין בבית אחד אינם לסעודת עצמו: **המקפידים זה על זה.** שאין מוחלין על דבר מועט ומקפידין להלוות זה את זה במדה במשקל ובמנין: **עוברין.** בשבתות וימים טובים: **משום לווין ופורעים.** דתנן במסכת שבת (דף קמח.) ובלבד שלא יאמר לו הלויני והתם מפרש טעמא שמא יכתוב: **ואריך.** ושפיר דמי דמתנה בעלמא הוא ולא ריבית. אריך טוב ודומה לו בספר עזרא (ד) וערות מלכא לא אריך לגא למחזי ופירושו גנות המלך לא יפה לנו לראות: **להטעימן.** שידעו כמה מלטעה ומילר הנותנו ויביאו כמה עושו גדול: **למסרך.** להרגיל שיחמוד לבם השכר: **מתני' נכש עמי.** היום ואני אנכש עמך למחר: **נכוש.** שרקלי"ר בלע"ז: **עדור.** חפור: **אכל לא יאמר לו נכש עמי היום ואעדור עמך לזמן פלוני.** פעמים שזו קשה מזו ויש כאן אגר טור ליה בשכר שממתין לו על שכר פעולתו עד אותו זמן הוא מקבל עליו מלאכה שהיא קשה מזו: כל

[a]הלויני כור חטין וקוצץ לו דמים הוזלו נותן לו חטים הוקרו נותן דמיהם והלא קצץ אמר רב ששת הכי קאמר [b]אם לא קצץ הוזלו נוטל חטיו הוקרו נותן דמיהם: **מתני'** [c]לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן [d]אבל אומר לו [e]הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח והלל אוסר [f]וכן היה הלל אומר [g]לא תלוה אשה ככר לחברתה עד [h]שתעשיה דמים שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית: **גמ'** אמר רב הונא יש לו סאה לוה סאה סאתים לוה סאתים ר' יצחק אומר יאפי' יש לו סאה לוה עליה כמה כורין תני ר' חייא לסיועיה לרבי יצחק טיפת יין אין לו טיפת שמן אין לו הא יש לו לוה עליה כמה טיפין: והלל אוסר: אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי הלל ולית הלכתא כוותיה: וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה [וכו']: אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי הלל אבל חכמים אומרים [i]לוים סתם ופורעים סתם [j]ואמר רב יהודה אמר שמואל [k]בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לוין ופורעין בי"ט וכדברי הלל אף משום רבית ואמר רב יהודה אמר שמואל [l]תלמידי חכמים מותרים ללוות זה מזה ברבית מאי טעמא מידע ידעי דרבית אסורה ומתנה הוא דיהבו אהדדי א"ל שמואל לאבוה בר איהי הלויני מאה פלפלין במאה ועשרין פלפלין ואריך [m]אמר רב יהודה אמר רב מותר לו לאדם להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית [n]ולאו מילתא היא משום דאתי למסרך: **מתני'** [o]אומר אדם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך עדור עמי ואעדור עמך ולא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך עדור עמי ואנכש עמך כל

הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן אסור. דמיישינן שמא תמייקר אע"פ שאז אין רגיל להתייקר:

ולית הלכתא בוותיה. ונראה דהשתא קי"ל כר' יצחק דאפילו שאין לו אלא סלה לוה הימנו כמה כורין דבריתא דרבי חייא מסייע ליה וריב"ן פי' דבימד אין יכול להלות אלא כמו שיש לו וכזה אחר זה דוקא שרי ומיהו בהא מודה ריב"ן דאפילו יתן לו ביחד ויאמר קני בזה אחר זה שרי דבדבר לא מסתמא שופך ביחד ושרי כמה טיפין ומיהו נראה דאין צריך לדקדק אלא לוקח הרבה ככה אחת לרבי יצחק דאותה טיפה יכול להיות כנגד כל טיפה וטיפה: **בני** חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה בו'. פי' מתוך שמקפידין באין לידי כך דתנן בפרק אין לדין (גיטין כט. ושם) אומר אדם לחבירו אלא לי כלי זה אכל לא במדה פירוש שלא יחזור לו שום מדה וקפידותן גורמת להם להזכיר כדי שיהא מבורר יפה מה שמתחייב לזה וכן משקל תנן (שם כח.) אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר והם מתוך שמקפידין שוקלים במאזנים אי נמי אפי' ביד אסור להם לשקול כמו במאזנים לפי שמדקדקים הרבה אע"ג דשרי התם בטבח שאין אומן כשאינו מקפיד וכן אסור להם לומר אלא לי כלי זה אפילו בלא הזכרת מדה וכן משמע מתוך פירש"י במסכת שבת בפרק שואל (דף קמט. ושם) בני חבורה שמדקדקין זה על זה שאמר אחד לחבירו מנה שלקחת גדולה תן לי כמותה והוא שוקלה בידו: **משום** מנין. פר"ח אם היו אגוזים ושקדים ודומה להם ואמר לקחת עשרים אגוזים גם אני אקח עשרים או אמר בשעה שנטלה המתן עד שאשקול הימנה ועד שאמדוד אורך הדגים והקישואים ואמנה הביצים והאגוזים והשקדים שאתה נוטל שאטול גם אני במשקלם ובמדתם ומנינם משמע שר"ל אע"ג דשרי לומר לחנווני הרגיל אצלו תן לי עשרים אגוזים זהו לפי שאין משמע שם שתהא שום קפידא על המנין אלא שמודיעו שכל כך הוא

[1]מזקקת אלא כמו שיש לו וכזה אחר זה דוקא שרי ומיהו בהא מודה ריב"ן דאפילו יתן לו ביחד ויאמר קני בזה אחר זה שרי דבדבר לא מסתמא שופך ביחד ושרי כמה טיפין ומיהו נראה דאין צריך לדקדק אלא לוקח הרבה ככה אחת לרבי יצחק דאותה טיפה יכול להיות כנגד כל טיפה וטיפה: **בני** חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה בו'. פי' מתוך שמקפידין באין לידי כך דתנן בפרק אין לדין (גיטין כט. ושם) אומר אדם לחבירו אלא לי כלי זה אכל לא במדה פירוש שלא יחזור לו שום מדה וקפידותן גורמת להם להזכיר כדי שיהא מבורר יפה מה שמתחייב לזה וכן משקל תנן (שם כח.) אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר והם מתוך שמקפידין שוקלים במאזנים לא נמי אפי' ביד אסור להם לשקול כמו במאזנים לפי שמדקדקים הרבה אע"ג דשרי התם בטבח שאין אומן כשאינו מקפיד וכן אסור להם לומר אלא לי כלי זה אפילו בלא הזכרת מדה וכן משמע מתוך פירש"י במסכת שבת בפרק שואל (דף קמט. ושם) בני חבורה שמדקדקין זה על זה שאמר אחד לחבירו מנה שלקחת גדולה תן לי כמותה והוא שוקלה בידו: **משום** מנין. פר"ח אם היו אגוזים ושקדים ודומה להם ואמר לקחת עשרים אגוזים גם אני אקח עשרים או אמר בשעה שנטלה המתן עד שאשקול הימנה ועד שאמדוד אורך הדגים והקישואים ואמנה הביצים והאגוזים והשקדים שאתה נוטל שאטול גם אני במשקלם ובמדתם ומנינם משמע שר"ל אע"ג דשרי לומר לחנווני הרגיל אצלו תן לי עשרים אגוזים זהו לפי שאין משמע שם שתהא שום קפידא על המנין אלא שמודיעו שכל כך הוא

צריך אבל כשאמר לקחת כ' גם אני אטול כ' מראה שמדקדק ומקפיד על המנין והוי עובדא לחול כעין משא ומתן ואי נמי שרי בכי האי גוונא נעמיד כגון שאמר ליה המתן עד שאמנה לך האגוזים שאתה נוטל ואטול גם אני כמנינם וכן כעין זה במדה ובמשקל אסור ועוד מפרש בה"ג איסור מנין בענין אחר בהלכות י"ט הולך אדם אצל ריעה הרגיל וכו' בריימתא בפ"פ אין לדין (גיטין כט.) עד ואמר תן לי עשרים ביצים ועשרים אגוזים שכן דרך בעה"ב להיות מונה בתוך ביתו עשרה אפרסקין כ' רמונים ובלבד שלא יחזיר לו סכום מנין רשב"א אומר ובלבד שלא יחזיר לו סכום מקח סכום מנין דכי הוה נקיט מיניה שימתא והשתא נקט מיניה ארבעים לא לימא ליה מלי להו מאה ונראה להטעם כיון שבא לדקדק בצמצום אסור שאין זה כדרך בעה"ב כי אין רגיל לדקדק בצמצום החשבונות כעין זה ומומרא גדולה היא ונראה דדוקא כשנותנין ק' אגוזים בפרוטה אז אסור דאי אשמעון של ק' לא שייך לצמצום דמים אין נראה שיהא אסור וסכום מקח פי' בה"ג כי הוה נקיט מיניה ממשה דנקי והשתא נקיט מיניה בדנקי לא לימא ליה מלא לי בדינר ונראה שלא פי' כן בשכיל שיהא מותר אם נקח הימנו שוה דינר ביחד לומר הרי יש דינר ולא יאסור אלא דוקא שמדקדק בצמצם במילוי הדינר דפשיטא דהא נמי אסור ומה שפי' כן בה"ג דשמא היה פשוט זה יותר לאסור שמזכיר סכום המקח שלוקח עכשיו [1]ור"מ גרס במסכת בילה סכום מקח במילתיה דמ"ק סכום מנין במילתיה דרשב"א אבל בתוספתא[2] כתוב כמו בה"ג אבל בספר שלנו כתוב סכום מידה במילתיה דמ"ק סכום מקח במילתיה דרשב"א ואין נראה דלפי גרסא זו לא מצינו איסור מנין לא במשנה ולא בברייתא וא"כ מנ"ל לשמואל איסור מנין דקאמר עוברין משום מנין דמשמע שאיסור ידוע לנו כמו מדה ומשקל:

ומשום [3]לווין ופורעין בי"ט. אסור לומר לחבירו לשון הלואה ופריעה אלא יש לו לומר לשון שאלה ומזרה והם אינם רוצים לומר כן דלשון שאלה משמע דהדר בעייה ומחשב בלבו השואל שאם יזכור לשון שאלה שיחזיק לחזיר מיד וי"מ די"ט לא קאי אלא אלווין ופורעין אבל עוברים משום מדה ומשקל ומנין נקט לענין גזל ואי אפשר לומר כן בפרק שואל (שבת דף קמט.) מייתי לה התם לענין שבת: **ובדברי** הלל אף משום רבית. ודוקא במקפידים (אסרי כ"ה) [אסר הלל] כדאמרינן בני חבורה המקפידים אבל שאין מקפידים שרי אע"ג דבמתני' איירי בסתם בני אדם סתם בני אדם הם מקפידים ולא מחלי על מה שנתייקר ושוה יותר אלא משום שכר הלואה ורבנן שרו אפי' במקפידין דמחלי על דבר מועט ומומנין שלא בתורת רבית ואפי' לא מחלי איכא למימר דטעמא דרבנן דשרו לפי שלא החמירו באיסור סלה בסלה כ"כ לאסור אפי' בכרות כדפי' בקונטרס לעיל ואין להקשות כיון דסתם בני אדם מקפידין אמאי נקט שמואל בני חבורה המקפידים ולא נקט בסתם בני אדם דנקט בני חבורה שרגילין ללוות זה מזה ואין מזכרים לדקדק כל שעה ועושין בי"ט כמנהגם בחול וגם אין מזכרים לעשות דמים על הככרות כל שעה כשלוים זה מזה לפי שרגילין תמיד ללוות זה מזה ואין יכולין ליזהר אע"פ שפי' לעיל דאפילו בלא אסור לשקול בשר בני חבורה המקפידים ובמסכת בילה (דף כח.) שרי לטבח שאינו אומן התם לא הוי כסתם בני אדם החשובין כמקפידים דאין עכת מקפיד אצל הרגיל ליקח ממנו ואין לפרש דסתם בני אדם כאין מקפידין דמו ומתניתין דאסר הלל נוקי דוקא במקפידים דהא אמרינן בפרק שואל (שבת דף קמט.) וכן אשה שואלת מחבירתה ככרות ובלבד שלא תאמר לה הלויני ופרכינן בגמרא בשבת הוא דאסור הא בחול שפיר דמי לימא מתניתין דלא בהלל ומאי קושיא ההיא בסתם בני אדם דלא קפדי והלל לא אסר אלא דוקא במקפידין:

מתנה בעלמא קא יהבי אהדדי. נראה דוקא דבר מועט שיודע בלבו שהיה נותן לו בלאו הכי ואפילו מתנה מועטת דוקא בת"ח:

מסורת הש"ס

א) [לעיל מד: מו.], ב) שבת קמח:, ג) [כ"ל שתפשטו יעכ"ן], ד) שבת קמט., ה) נ"ז שם:, ו) כ"ל מקפת, ז) עיין במהרש"ל, ח) [פ"ב דבילה ע"ש].

לעזי רש"י

שרקלי"ר. לנכש.

מוסף רש"י

לא יאמר כו' ואני אתן לך לגורן. שמא יוקרו ויבא לידי ריבית (לעיל מד:). עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח. שאני שבידי נקנין למלוה וכרשותו היקרו, דדבית סלה בסלה דרבנן וכי האי נוגע לא גזר (שם). המקפידים זה על זה. שאין מיחלים ומוחלין זה לזה (שבת קמט.). ומשום לוין ופורעין ביו"ט. דגזור בהו רבנן שמא יכתוב (שם). מותר לו לאדם להלוות. משלו, בניו ובני ביתו. הסמוכים על שלחנו, דכיון דהכל משלו אין כאן ריבית, כדי להטעימן טעם רבית. שידעו כמה קשה (שבת קמט.).

עין משפט נר מצוה

קסד א ב ג מיי' פ"י מהל' מלוה ולוה הל' ג ד סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קכב סעיף ח:

קסה ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף כ:

קסו ה מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ח בהג"ה והלא ההלל:

קסז ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

קסח ז מיי' שם ועיין בנמ"ש סמג שם טוש"ע שם סעיף ח וסעיף כ ועי"ש בב"י:

קסט ח מיי' פ"ז מהל' גניבה הל' י סמג לאוין עה [אבל הסוקים השמיטוהו מטעם שסמג הב"י בח"מ פ"ם מקח]:

קע ט מיי' פ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ט סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קס סעיף ח:

קעא י מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ח:

קעב כ מיי' פ"ז מהל' מלוה ולוה הל' יא סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קס סעיף ט:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com